

Libra falas për arsimin parauniversitar

Programi qeverisës

2021-2025

Libra falas për arsimin parauniversitar 2021 - 2025

- A. Analiza e Programit për Librat Falas për nxënësit e arsimit Parauniversitar
- B. Kuadri Rregullator dhe përputhja me Strategjinë e arsimit dhe politikat për sektorin
- C. Tendencat historike në alokimet buxhetore dhe Kostot
- D. Vlerësim i përmbushjes së programit sipas kërkesave sasiore, cilësore, zotimeve financiare dhe afateve për zbatim
- E. Vlerësimi i përgjegjshmërisë dhe kontratës të realizuar me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik për programin "Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar"
- . Vlerësim mbi përmbushjen e programit për periudhën 2021-2025

PËRGATITJA DHE SHPËRNDARJA

Raport progresi

Vlerësimi i programit të qeverisë 2021-2025 dhe efienca e menaxhimit të kostove:
1200 ditë qeverisje

Evaluation of the government program 2021-2025 and cost management efficiency:
1200 days of governance

www.polifakt.al

www.altax.al

info@altax.al

Janar 2025

Tirana, Shqipëri

Polifakt.al është një platformë e pavarur dhe e besueshme për monitorimin e realizueshmërisë së premtimeve politike. Ajo ofron analiza të detajuara mbi zbatueshmërinë financiare të angazhimeve elektorale, duke i krahasuar ato me performancën reale të qeverisë dhe alokimet dhe kufizimet buxhetore.

Pikat kyçe të Polifakt.al në vlerësimin e përmbushjes

Monitorimi i premtimeve zgjedhore dhe programeve qeverisëse

[Polifakt.al](#) ndjek sistematikisht premtimet e bëra nga liderët politikë, duke vlerësuar:

Realizueshmërinë. A janë premtimet të arritshme brenda kontekstit aktual ekonomik?

Burimet financiare. A janë ndarë burime të mjaftueshme për zbatimin e premtimeve?

Statusi i përmbushjes. Tregon nëse premtimet janë realizuar, pjesërisht realizuar, apo të përcaktuara.

Krahasimi me kapacitete fiskale dhe kostot e përmbushjes

Platforma krahason në mënyrë të vazhdueshme premtimet me ndarjen e fondeve dhe ndryshimet në Planin Buxhetor Vjetor (PBV). Kjo ndihmon në identifikimin e:

- ✓ Përputhshmërisë midis premtimeve politike dhe shpenzimeve reale.
- ✓ Transparencës dhe përgjegjshmërisë në ndarjen dhe përdorimin e fondeve qeveritare.

Raportet e progresit

[Polifakt.al](#) gjeneron raporte periodike për të dokumentuar progresin në përmbushjen e premtimeve. Këto raporte përfshijnë:

- Vlerësimin e performancës së ministrive dhe sektorëve përkatës.
- Përditësime mbi shkallën e arritjes së objektivave të qeverisë.

Kjo qasje siguron një mbikëqyrje të detajuar dhe të pavarur, duke përmirësuar llogaridhënien dhe transparencën në qeverisje.

Kushtet e përdorimit të Raportit

Qëllimi dhe përgjegjësia

Raporti shërben si bazë për hartimin e politikave ekonomike për të shmangur krizat financiare dhe për të forcuar qëndrueshmërinë ekonomike.

Çdo mendim i shprehur në raport i takon autorit dhe nuk përfaqëson pikëpamjet institucionale të ALTAX apo POLIFAKT.

Riprodhimi dhe shpërndarja

Çdo përmbajtje e këtij raporti mund të shpërndahet ose riprodhohet vetëm duke ruajtur saktësinë dhe duke cituar burimin origjinal (Qendra ALTAX).

Përmbajtja duhet të shoqërohet gjithmonë me njohjen e cilësisë së burimit në çdo lloj përdorimi.

Kushtet për përdoruesit

Përdoruesit që ndajnë raportin duhet të promovojnë pajtueshmërinë me këto kushte nga përdoruesit përfundimtarë.

Çdo tentativë për të shitur përmbajtjen, plotësisht ose pjesërisht, kërkon leje paraprake nga Qendra ALTAX.

Kufizime të përdorimit

Raporti mund të përdoret vetëm për qëllime jo-fitimprurëse.

Çdo riprodhim duhet të shoqërohet me citimin e burimit origjinal si Qendra ALTAX.

Fjalë Kyçe: #premtime zgjedhore #program qeverises #dialog deliberativ #analiza #buxheti #prioritete #politike #pergjegjshmeri financiare #transparence #kapacitete fiskale #permbushje

Kodi JEL: D72, E62, H50, P11

© Të gjitha të drejtat e rezervuara nga **Qendra ALTAX**.

Konsiderata

(Shqip) Ky dokument është një produkt i bashkëpunimit mes një grupi të gjerë kontribuesish – autorëve, ekspertëve, përpunuesve të të dhënave dhe stafit mbështetës nën drejtimin e Drejtoreshës Ekzekutive. Lexuesit dhe ndjekësit janë një komponent kyç për vijimësinë e punës.

ALTAX nëpërmjet këtij dedikimi falënderonë autorët, si kontribuesit kryesorë. Me analizën e tyre ata kanë kryer një punë të rëndësishme në modelimin dhe analizimin e problematikave ekonomike dhe politike. Nga produkti analizës kanë siguruar saktësinë dhe renditjen e të dhënave statistikore, si dhe strukturimin e argumenteve dhe përfundimeve për temën kryesore të infrastrukturës dhe transportit.

Me këtë rast falënderojmë edhe përpunuesit e të dhënave statistikore, të cilët kanë ndihmuar në ilustrimin e analizës së plotë, duke identifikuar dhe përshkruar momentet kyçe që lidhen me temat ekonomike dhe politike.

Një falënderim i veçantë është për ekspertët që bashkëpunojnë vullnetarisht me ALTAX. Nga komunikimi me ta janë marrë mendime profesionale dhe etike që kanë ndikuar në përmirësimin e dokumentit.

Një falënderim i veçantë shkon për dizajnerin për formatimin profesional të bërë këtij publikimi si dhe për ndihmën në vijimësi duke kontribuar në aksesin dhe përdorimin praktik të dokumentit nga lexuesit në aplikacionin ALTAX që mund të shkarkohet në [App Store](#) dhe [Google Play](#).

Kjo analizë është drejtuar dhe koordinuar nga Drejtoresh ekzekutive e ALTAX, e cila ka mbikëqyrur procesin e hartimit të analizës, si dhe promovimin e vizionit të organizatës nëpërmjet gjithë produkteve të ALTAX

Falënderimi i ALTAX drejtohet edhe për lexuesit dhe ndjekësit. Ata luajnë një rol të rëndësishëm për motivimin e vazhdueshëm të ALTAX në publikimin e analizave të tjera dhe në ruajtjen e objektivit për të qenë një komentator i politikave fiskale dhe ekonomike në Shqipëri dhe më gjerë.

Për komente dhe sqarime, ju mund të na kontaktoni duke shkruar tek info@altax.com

Acknowledgement

(English) This document is a product of collaboration between a wide group of contributors – authors, experts, data processors and support staff – under the leadership of the Executive Director. Readers and followers are a key component for the continuity of the work.

ALTAX through this dedication thanks the authors, as the main contributors. With their analysis, they have done an important job in modeling and analyzing economic and political issues. From the analysis product, they have ensured the accuracy and ordering of statistical data, as well as the structuring of arguments and conclusions on the main topic of infrastructure and transport.

On this occasion, we also thank the statistical data processors, who have helped illustrate the complete analysis, by identifying and describing key moments related to economic and political topics.

A special thanks goes to the experts who voluntarily cooperate with ALTAX. From communication with them, professional and ethical opinions have been obtained that have influenced the improvement of the document.

A special thanks goes to the designer for the professional formatting of this publication and for the ongoing assistance by contributing to the access and practical use of the document by readers in the ALTAX application that can be downloaded from the [App Store](#) and [Google Play](#).

This analysis was directed and coordinated by the Executive Director of ALTAX, who has overseen the process of drafting the analysis, as well as the promotion of the organization's vision through all ALTAX products

ALTAX's thanks are also addressed to its readers and followers. They play an important role in the continuous motivation of ALTAX in publishing other analyses and in maintaining the objective of being a commentator on fiscal and economic policies in Albania and beyond.

For comments and clarifications, you can contact us by writing to info@altax.com

Follow ALTAX and Polifakt on social media, Web and in our App

FISKALISTI

You are placed in our focus and
We are at your attention creating together!

ALTAX - POLIFAKT

We publish and distribute information,
ongoing analysis and studies.

ALTAX

Communicate through social media addresses

ALTAX

Watch our informative and educational videos

ALTAX.AL

Read and download unique analyses and studies

POLIFAKT.AL

Look at how many political promises have been kept.

App Store
Google Play

Download the application to have it delivered directly to your cell phone.

A relationship about the commonalities that unite us in everyday life.

Objektivi - Libra falas për arsimin parauniversitar

Përfituesit

Të gjithë nxënësit e arsimit parauniversitar do të përfitojnë libra falas.

Qëllimi

Sigurimi i barazisë në arsim dhe lehtësimi i barrës ekonomike për familjet.

Zbatimi

Programi do të përfshijë shpërndarjen e librave për çdo klasë, duke mbuluar të gjitha lëndët bazë.

Kjo masë synon të rrisë aksesin në arsim dhe të përmirësojë rezultatet mësimore.

Libra falas për të gjithë nxënësit e arsimit para - universitar

A. Analiza e Programit për Librat Falas për nxënësit e arsimit Parauniversitar

Programi për librat falas deri më tani ka shënuar progres të rëndësishëm, por mbetet sfidues për shkak të kufizimeve ekonomike dhe barrierave logjistike.

Qëllimi dhe Përmbajtja e Programit

Premtimi për librat falas për nxënësit e arsimit parauniversitar ka si objektiv.

- **Lehtësimin financiar** për familjet, duke reduktuar barrën ekonomike të blerjes së librave shkollorë.
- **Përmirësimin e aksesit** në arsim për të gjithë fëmijët, veçanërisht për ata që vijnë nga familje me të ardhura të ulëta ose nga zona të largëta.
- **Sigurimin e materialeve mësimore cilësore** për të rritur nivelin e arsimimit dhe barazinë sociale.

Sfidat kontekstuale

a. Konteksti Politik

Programi është në përputhje me politikat qeveritare për arsim gjithëpërfshirës dhe reduktimin e pabarazive sociale. Gjatë kësaj periudhe, janë ndërmarrë hapa konkretë për të shpërndarë libra falas në disa zona dhe grupe të nxënësve.

Implementimi kërkon angazhim të vazhdueshëm në të gjitha nivelet administrative, duke përfshirë monitorimin për të siguruar që fondet përdoren saktë dhe në mënyrë efektive.

b. Konteksti Social

Programi është pritur pozitivisht nga familjet me të ardhura të ulëta, duke ndihmuar në uljen e pabarazive në arsim dhe duke rritur pjesëmarrjen e nxënësve.

Zonat rurale dhe të varfra përballen ende me sfida të shpërndarjes së librave për shkak të infrastrukturës së dobët ose mungesës së logjistikës.

c. Konteksti Ekonomik

Qeveria ka rritur alokimet buxhetore për sektorin e arsimit, duke mbështetur programin për librat falas si një përparësi.

Përballja me kufizimet buxhetore për shkak të efekteve të pandemisë dhe prioritizimi i sektorëve të tjerë.

Një menaxhim më i kujdesshëm i fondeve është i nevojshëm për të garantuar që të gjitha zonat dhe nxënësit të përfitojnë njësoj.

d. Faktori Ndërkombëtar dhe tendencat

Shqetësimet globale mbi barazinë në arsim kanë nxitur më shumë mbështetje nga organizata ndërkombëtare si UNICEF dhe UNESCO për programin. Përfshirja e modeleve të huaja në implementim është një avantazh për Shqipërinë.

Përshtatja e praktikave globale me realitetin lokal mund të kërkojë kohë dhe ndryshime strukturore.

Indikatorët e suksesit dhe zhvillimet e pritura deri në fund të mandatit qeverisës

- **Shtrirja Kombëtare.** Libri falas të bëhet i aksesueshëm për 100% të nxënësve deri në fund të periudhës.
- **Zhvillimi i Infrastrukturës.** Përmirësimi i logjistikës dhe shpërndarjes, veçanërisht në zonat rurale.
- **Përmirësimi i Cilësisë.** Materialet mësimore të përshtaten për të përmbushur standardet ndërkombëtare dhe për të promovuar të nxënit cilësor.

Implementimi i suksesshëm kërkon përkushtim të vazhdueshëm politik dhe social, menaxhim efektiv të burimeve dhe përfshirjen e partnerëve ndërkombëtarë për të përmbushur objektivat e vendosura deri në vitin 2025.

B. Kuadri Rregullator dhe përputhja me Strategjinë e arsimit dhe politikat për sektorin

Programi i librave falas për nxënësit e arsimit parauniversitar bazohet në disa elemente të rëndësishme të kuadrit ligjor dhe rregullator në Shqipëri. Ai është përputhur me kornizën ligjore ekzistuese dhe objektivat strategjike për arsimin, si më poshtë.

a. Ligji për Arsimin Parauniversitar

- **Ligji nr. 69/2012 për Arsimin Parauniversitar** dhe ndryshimet e tij theksojnë barazinë në arsim dhe të drejtën për një edukim cilësor për çdo fëmijë.
- Programi për librat falas përputhet me këtë ligj duke promovuar mundësi të barabarta për të gjithë nxënësit, pavarësisht statusit social ose ekonomik.

b. Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Arsimit (SKZA) 2021-2026

- Strategjia identifikon barazinë në arsim si një nga shtyllat kryesore. Programi për librat falas është një masë që ndihmon në zvogëlimin e pabarazive sociale dhe përmirësimin e qasjes në arsim për nxënësit nga grupet e marginalizuara.
- Përputhshmëria me objektivin strategjik për rritjen e aksesit dhe përmirësimin e cilësisë së materialeve mësimore është një faktor kryesor për suksesin e programit.

c. Buxheti dhe Aktet Nënligjore

- Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM) që mbështesin financimin dhe shpërndarjen e librave falas kanë krijuar bazën ligjore për implementimin.
- Programi është pjesë e prioriteteve të buxhetit shtetëror për arsimin deri në vitin 2025.

d. Përputhja me trendet rajonale dhe evropiane

- Në kontekstin e integritit evropian, Shqipëria ka harmonizuar disa politika arsimore me standardet e BE-së, duke përfshirë nismat për arsim gjithëpërfshirës dhe për qasjen falas në materialet mësimore.

Përputhja me Strategjinë e arsimit dhe politikat

a. Rritja e aksesit në Arsim

- Strategjia Kombëtare për Zhvillimin e Arsimit 2021-2026 synon të sigurojë që asnjë fëmijë të mos mbetet jashtë sistemit arsimor për arsye ekonomike. Librat falas janë një masë kyçe për të arritur këtë objektiv.
- Programi është në linjë me politikat për promovimin e barazisë dhe gjithëpërfshirjes në arsim.

b. Përmirësimi i cilësisë së Arsimit

- Strategjia kërkon rritjen e cilësisë së materialeve mësimore, duke i bërë ato të përshtatshme për nivelin e nxënësve dhe të harmonizuara me kurrikulën kombëtare.
- Ofrimi i librave falas për nxënësit ka potencialin të ndihmojë në përmbushjen e këtij qëllimi, por kërkon monitorim të vazhdueshëm për cilësinë dhe përditësimin e materialeve.

c. Zvogëlimi i pabarazive sociale dhe rajonale

- Një objektiv i rëndësishëm i politikave arsimore është eliminimi i pabarazive midis zonave urbane dhe rurale.
- Përmes librave falas, programi synon të reduktojë diferencat sociale dhe ekonomike që ndikojnë në qasjen e nxënësve në arsim.

d. Financimi i qëndrueshëm për arsimin

- Sipas politikave fiskale për arsimin, qeveria ka synuar rritjen graduale të shpenzimeve për arsim deri në 5% të PBB-së, por nuk ja ka arritur dot. Librat falas janë pjesë e këtyre alokimeve buxhetore dhe përfaqësojnë një përparësi për financimet e qeverisë në sektorin arsimor.
- Një sfidë kryesore është sigurimi i qëndrueshmërisë financiare të programit, duke shmangur presionet buxhetore në sektorët e tjerë.

Faktori Ndërkombëtar dhe mbështetja e Partnerëve

- **UNICEF dhe UNESCO.** Angazhimi i organizatave ndërkombëtare për arsim gjithëpërfshirës ka ofruar një mbështetje të rëndësishme për programin, duke përfshirë asistencë teknike dhe financiare.
- **BE dhe Partnerët rajonalë.** Përfshirja e Shqipërisë në nisma rajonale për promovimin e arsimit cilësor është një tjetër shtysë për zbatimin e suksesshëm të programit.

Ky program përputhet me strategjitë dhe politikat dhe përfaqëson një hap të rëndësishëm drejt barazisë dhe gjithëpërfshirjes në arsim. Megjithatë, ai kërkon angazhim të vazhdueshëm dhe qasje të koordinuar midis aktorëve qeveritarë, shoqërisë civile dhe partnerëve ndërkombëtarë.

C. Tendencat historike në alokimet buxhetore dhe Kostot

1. Alokimet buxhetore për programin dhe arsimin

- **Shpenzimet për Arsimin si Përqindje e PBB-së.** Informacioni i dhënë tregon se shpenzimet për arsimin janë rreth 2.1% të PBB-së në vit. Megjithatë, sipas të dhënave të INSTAT, në vitin 2022, shpenzimet publike në sektorin e arsimit ishin 62.9 miliardë lekë ose 2.9% e PBB-së, që përfaqëson një ulje krahasuar me vitin 2021. Kjo tregon se shpenzimet për arsimin kanë qenë më të larta se 2.1% e PBB-së, por kanë pësuar një rënie në vitet e fundit.
- **Alokimet për Programin e Librave Falas.** Informacioni i dhënë tregon se alokimet për këtë program kanë arritur në 700 milionë lekë në vitin 2023 dhe 900 milionë në 2024. Pa të dhëna të sakta për këtë periudhë, është e vështirë të konfirmohet saktësia e kësaj shifre.

2. Kostoja dhe Buxheti për Implementim¹

Kostot direkte të librave për Nxënësit

- Në vitin shkollor [2021-2022](#), programi i librave falas për nxënësit e arsimit parauniversitar në Shqipëri përfshiu rreth 280,000 nxënës
- Sipas të dhënave të vitit 2023, u [raportua](#) se 242,000 nxënës përfituan libra falas. Në vitin 2024, mbi 238,000 nxënës përfituan libra falas, me një buxhet deri 9 milionë Euro të akorduara nga [Ministria e Arsimit dhe Sportit](#).
- Pjesa më e madhe e fondeve janë përdorur për blerjen dhe shpërndarjen e librave për të gjitha shkollat publike, përfshirë ato në zona rurale dhe të thella.
- **Kostoja mesatare për një nxënës për vit** është rreth **5000-7000 lekë** për librat e lëndëve kryesore.
- Për mesatarisht 240,000 nxënës që përfshihen në këtë program, alokimet buxhetore për librat mund të arrijnë në **1 miliardë lekë** në vit.

Kostot Indirekte

- **Menaxhimi dhe Administrimi i Programit.** Kosto për administrimin e programit, përfshirë menaxhimin e shpërndarjes dhe organizimin e transportit të librave.
- **Infrastruktura Logjistike.** Kosto për përmirësimin e infrastrukturës për shpërndarjen dhe ruajtjen e librave, si dhe për ndihmën administrative në nivel lokal dhe qendror.

¹ Raportet vjetore të **Ministrisë së Arsimit dhe Këshillit të Ministrave**

- **Përmirësimi i Kapaciteteve të Administratës Shkollore.** Për të monitoruar dhe koordinuar shpërndarjen e librave dhe për të siguruar përputhshmërinë me programet mësimore.

3. Krahasimi me alokimet aktuale buxhetore dhe kapacitetet fiskale.

Shpenzimet për arsimin në Shqipëri janë nën mesataren e vendeve të rajonit dhe të OECD-së, të cilat financojnë 4-5% dhe 6-7% të PBB-së për arsimin, respektivisht . Kjo tregon se kapacitetet fiskale të Shqipërisë janë të kufizuara për të mbuluar të gjitha kostot e programit, dhe mund të jetë e nevojshme të kërkohen financime shtesë nga partnerët ndërkombëtarë.

4. Kërkesat Infrastrukturore dhe Administrative për Zbatim

Infrastruktura dhe Logjistika

- Kërkohejt një sistem i fuqishëm logjistik për shpërndarjen e librave në shkolla, duke përfshirë transportin, magazinimin dhe shpërndarjen në mjedise të ndryshme.
- Qeveria ka investuar në ndihmën logjistike për shkollat në zona rurale dhe malore, ku shpërndarja e librave është më e vështirë dhe më e kushtueshme.
- **Numri i shkollave** që përfitojnë nga programi është mbi **1,051 shkolla** në gjithë Shqipërinë².

Përmirësimi i Kapaciteteve Administrative

- Për këtë program ka nevojë për mbështetje nga administrata e nivelit qendror dhe lokal, duke përfshirë Ministrinë e Arsimit dhe Drejtoritë Arsimore Rajonale (DAR).
- Ka pasur trajnime për administratën shkollore për të mundësuar menaxhimin më efikas të shpërndarjes dhe monitorimit të librave.

Afatet kohore, kapacitetet njerwzore dhe institucionale

Programi ka filluar zbatimin gradualisht në vitin 2021 dhe pritet të përfundojë deri në fund të periudhës 2021-2025. Megjithatë, pa të dhëna të sakta për këtë periudhë, është e vështirë të konfirmohet saktësia e kësaj shifre.

Ndërsa programi i librave falas është një iniciativë e rëndësishme për të lehtësuar barrën financiare të familjeve dhe për të përmirësuar aksesin në arsim, sfidat financiare dhe administrative mbeten. Është thelbësore që qeveria të rrisë alokimet buxhetore për arsimin dhe të forcojë kapacitetet institucionale për të siguruar zbatimin e suksesshëm të këtij programi.

Ndikimi afatgjatë në stabilitetin ekonomik, zhvillimin social dhe qëndrueshmëri

Ky program ka pasur një ndikim pozitiv në shumë aspekte, por ka nevojë për menaxhim të kujdesshëm të burimeve dhe një mbështetje të vazhdueshme financiare dhe logjistike për të siguruar qëllimet afatgjata të arsimit në Shqipëri, të tilla si.

² Sipas të dhënave të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit, në vitin shkollor 2013-2014, në Shqipëri funksiononin gjithsej 3,354 shkolla publike të arsimit parauniversitar. Megjithatë, gjatë dekadës së fundit, numri i shkollave 9-vjeçare publike ka pësuar një rënie prej 22%, duke u ulur nga 1,346 në vitin 2012-2013 në 1,051 në vitin 2021-2022. Kjo tregon një tendencë të mbylljes së shkollave, veçanërisht në arsimin bazë..

- **Stabiliteti Ekonomik.** Ky program do të kontribuojë në zhvillimin afatgjatë të një force pune më të arsimuar, duke ndihmuar në rritjen e mundësive për punësim dhe zhvillimin e sektorëve të ndryshëm ekonomikë.
- **Zhvillimi Social.** Ndikimi është pozitiv, pasi do të rrisë mundësitë për një arsimim më të barabartë dhe më cilësor për të gjithë fëmijët, duke ndihmuar në uljen e pabarazive sociale.
- **Qëndrueshmëria Mjedisore.** Ky program ka një ndikim të vogël në qëndrueshmërinë mjedisore, pasi librat përdoren për vite, por mund të ketë nevojë për reduktimin e përdorimit të materialeve plastike dhe infrastrukturës së nevojshme për transport.

Rreziqet dhe Mundësitë³

Rreziqet.

Mungesa e financimeve shtesë dhe presioni mbi buxhetin mund të pengojnë zbatimin e plotë të programit.

Vështirësitë administrative për shpërndarjen e librave dhe menaxhimi i kostove të logjistikës.

Mundësitë.

Ky program mund të rrisë besimin në politikën e qeverisë për arsimin dhe të rrisë mundësitë e financimit të ardhshëm për sektorin e arsimit.

Programi është një nismë pozitive që ka një ndikim të drejtpërdrejtë në barazinë sociale dhe mundësinë për arsimim cilësor. Megjithatë, kërkon menaxhim të kujdesshëm të burimeve financiare dhe administrative për të përmbushur plotësisht objektivat dhe për të siguruar një zbatim të suksesshëm

Në programin qeveritar 2021-2025⁴, është parashikuar një angazhim për arsimim gjithëpërfshirës, duke përfshirë ofrimin e librave falas për nxënësit e arsimit parauniversitar. Ky premtim është pjesë e strategjisë kombëtare për arsimin⁵ dhe synon të reduktojë pengesat financiare që mund të ndodhin për nxënësit nga familje me mundësi të kufizuara.

Programi për libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar është një angazhim i rëndësishëm për të siguruar mundësi të barabarta për arsimim cilësor dhe për të luftuar pabarazitë sociale.

D. Vlerësim i përmbushjes së programit sipas kërkesave sasiore, cilësore, zotimeve financiare dhe afateve për zbatim

Programi “Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar” është përmbushur në masë të madhe dhe ka pasur një ndikim pozitiv në aksesin dhe barazinë në arsim. Megjithatë, sfidat kryesore mbeten cilësia e librave dhe menaxhimi i procesit logjistik.

³ Vlerësimi i performancës së politikave për arsimin nga ekspertë ndërkombëtarë si UNICEF dhe OECD
Raportet e auditimit të Ministrisë së Arsimit dhe Ministrisë së Financave

⁴ Programi Qeveritar 2021-2025 – Ministria e Arsimit, Sporteve dhe Rinisë (MASR)

⁵ Strategjia Kombëtare e Arsimit 2021-2025 – përfshirja e arsimit gjithëpërfshirës dhe politikave për përmirësimin e aksesit në materiale mësimore

1. Arritjet Sasiore

- Në raportin e Ministrisë së Arsimit 2023, u evidentua se **92% e librave** janë shpërndarë pa vonesa në shkollat urbane, ndërsa vetëm **78% në zonat rurale**.
- Fokusi është vendosur kryesisht në shkollat fillore dhe të mesme të ulëta, ndërsa në gjimnazet rurale ka pasur probleme logjistike.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Prindërit.** Vlerësuan ndihmën financiare që eliminon koston e librave, e cila për disa familje arrin deri në **15,000 lekë në vit**.
- **Nxënësit.** Shprehën shqetësime për cilësinë e disa librave, të cilët janë ripërdorur për disa vite, duke i bërë ata të konsumuar dhe të vështirë për t'u përdorur.

2. Përafrimi me Zotimet Financiare

- Mesatarja e shpenzimeve për nxënës është rritur në **6,500-8,000 lekë** për shkak të inflacionit dhe kostove logjistike.
- Financimet shtesë janë siguruar nga **donatorë ndërkombëtarë**, si UNICEF, që ka kontribuar me një grant prej **200 milionë lekë** për përfshirjen e nxënësve me nevoja të veçanta.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Ekspertët e arsimit.** Sugjerojnë përdorimin e fondeve për **platforma dixhitale**, si zëvendësim për disa libra fizikë.
- **OJF-të.** Kritikuan mungesën e transparencës në përdorimin e fondeve dhe kërkuan auditime më të shpeshta.

3. Afati Kohor i Zbatimit

- Programi ka filluar në shtator 2021 dhe ka vazhduar pa ndërprerje për çdo vit shkollor deri në 2025.
- Raportet tregojnë se **85% e librave** janë shpërndarë brenda afateve të përcaktuara, ndërsa **15% kanë pësuar vonesa** për shkak të problemeve me furnitorët dhe logjistikën.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Institucionet arsimore.** Raportuan se shpërndarja e vonuar e librave në disa zona ndikoi negativisht në procesin e të nxënësve gjatë muajve të parë të vitit shkollor.

4. Cilësia e Zbatimit

- Librat për disa lëndë, si Matematika dhe Biologjia, janë raportuar me **gabime teknike dhe përmbajtje të paazhurnuar**, duke kërkuar rishikim nga botuesit.
- Mbi **60% e librave të shpërndarë në zonat rurale** janë të përdorur, duke sjellë shqetësime për gjendjen fizike të materialeve.
- Disa shkolla kanë raportuar se librat për klasat e arsimit special mungojnë ose nuk përputhen me nevojat e nxënësve.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Mësuesit.** Shprehën shqetësime se disa libra nuk janë në përputhje me kurikulat e reja, duke krijuar boshllëqe në procesin mësimor.
- **Prindërit.** Kërkuan përmirësime në cilësinë dhe gjendjen fizike të librave.

5. Ndikimi në Komunitet

- Programi ka ulur **shkallën e braktisjes shkollore në zonat rurale** nga 8% në 6% midis viteve 2021-2024 (sipas raportit të UNICEF 2024).
- Ka kontribuar në barazinë sociale, duke rritur aksesin në arsim për nxënësit nga familje me të ardhura të ulëta.
- Rreth **40% e familjeve** të anketuara në një studim të Ministrisë së Arsimit (2023) raportuan përmirësim të aksesit arsimor falë këtij programi.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Organizatrat ndërkombëtare.** Banka Botërore dhe UNICEF e kanë vlerësuar programin si një **shembull suksesi në politikën sociale**, por kanë rekomanduar dixhitalizimin e materialeve mësimore për të rritur efikasitetin.

6. Auditimet dhe Monitorimet

- Auditimet nga Ministria e Arsimit kanë identifikuar vonesa dhe mangësi logjistike, duke përfshirë:
Mungesë magazinimi të përshtatshëm për librat.
Probleme në koordinimin e transportit.
- Raportet e Bankës Botërore dhe UNICEF sugjerojnë përmirësime në menaxhimin logjistik dhe përfshirjen e sektorit privat për shpërndarjen.

Komentet e palëve të interesuara.

- **Donatorët ndërkombëtarë.** Sugjerojnë zbatimin e teknologjive të gjurmimit për shpërndarjen e librave për të shmangur vonesat dhe abuzimet.
- **Inspektoratet arsimore.** Vlerësojnë përmirësimin e raportimit financiar, por kërkojnë mekanizma më të mirë për monitorimin lokal.

E. Vlerësimi i përgjegjshmërisë dhe kontratës të realizuar me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik për programin "Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar"

Për të vlerësuar nëse premtimi për "Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar" ka përmbushur përgjegjshmërinë dhe kontratën me votuesit në aspektin buxhetor, fiskal dhe ekonomik deri në vitin 2025, pasi u shqyrtuan aspekte të ndryshme që përfshijnë buxhetin, alokimet fiskale, ndikimin ekonomik, sfidat e zbatimit dhe reagimet nga palët e interesuara, vërejmë:

1. Aspekti Buxhetor dhe Fiskal

a) Alokimet dhe Buxheti Në periudhën 2021-2024, qeveria ka alokuar fonde për librat falas për nxënësit, me përpjekje për të mbështetur arsimin gjithëpërfshirës dhe për të ulur barrierat financiare për nxënësit e familjeve me të ardhura të ulëta. Për vitin 2022, qeveria e Shqipërisë ka dedikuar një pjesë të konsiderueshme të buxhetit të arsimit për këtë program, duke mbështetur 500,000 nxënës.

Megjithatë, janë vërejtur disa probleme në alokimet e buxhetit për librat falas, ku shpesh buxheti nuk ka qenë i mjaftueshëm për të mbuluar nevojat e të gjithë nxënësve, veçanërisht për ata që ndodhen në zonat rurale. Alokimi për librat ka pasur kufizime, për shkak të sfidave financiare që ka hasur shteti, veçanërisht në vitet me kriza ekonomike.

b) Mungesa e Transparencës Financiare Një problem kryesor i hasur në realizimin e këtij premtimi është mungesa e transparencës në shpërndarjen e fondeve dhe në mënyrën se si janë shpërndarë librat. Nuk ka pasur raportime të detajuara që të tregojnë se sa janë përdorur fondet dhe si janë shpërndarë librat në gjithë Shqipërinë, përfshirë zonat rurale dhe të izoluar. Kjo ka krijuar një perceptim të pasigurisë dhe joefikasitetit në menaxhimin e fondeve.

2. Përputhshmëria me Objektivat Fiskalë

Ky premtim është pjesë e angazhimeve qeveritare për të rritur investimet në arsim dhe për të zvogëluar pabarazitë sociale. Programi i librave falas ka pasur një ndikim pozitiv në rritjen e mundësive për një arsim cilësor për nxënësit e familjeve me mundësi të kufizuara, duke kontribuar në arritjen e objektivave të arsimit gjithëpërfshirës.

Megjithatë, investimet për këtë program janë ndaluar në disa raste, duke i dhënë përparësi financimeve të tjera emergjente. Në disa raste, kanë pasur vonesa dhe mungesa librash, që kanë penguar ndihmën për nxënësit e disa shkollave, përfshirë ato të ciklit të ulët dhe të mesëm.

3. Ndikimi Ekonomik dhe Afati Kohor i Zbatimit

Në aspektin ekonomik, ky program mund të ketë një ndikim afatgjatë pozitiv duke siguruar mundësi të barabarta për nxënësit, veçanërisht për ata që jetojnë në kushte të vështira ekonomike.

Megjithatë, ndikimi ekonomik është i kufizuar nga një menaxhim i dobët i fondeve dhe një sistem logjistik i paefikas që ka penguar shpërndarjen e librave në mënyrë të barabartë në të gjithë vendin.

Shpërndarja e librave ka pasur vonesa, dhe kjo ka ngadalësuar ndihmën që mund të kishte ardhur për nxënësit. Ky program është zbatuar gradualisht nga viti 2021, por efektet pozitive janë vërejtur vetëm pjesërisht për shkak të sfidave logjistike dhe financiare.

4. Cilësia e Zbatimit

Në aspektin e cilësisë së zbatimit, shpërndarja e librave ka pasur probleme të dukshme. Disa shkolla kanë marrë librat në kohë, ndërsa të tjera kanë përjetuar vonesa dhe mungesa librash. Ky problem është përqendruar veçanërisht në zonat rurale, ku logjistika ka qenë më

sfiduese. Po ashtu, ka pasur ankesa për mospërputhjen mes librave të shpërndarë dhe kërkesave të kurikulave shkollore.

Një tjetër problem ka qenë cilësia e librave të ofruar, e cila nuk ka qenë gjithmonë në përputhje me standardet e kërkuara për arsimimin e nxënësve. Ky ka qenë një faktor kyç që ka ulur efektivitetin e programit.

5. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit

Në aspektin e përgjegjshmërisë dhe kontratës me votuesit, ky premtim ka pasur një ndikim pozitiv në arsimin e nxënësve, por ka ngritur shqetësime te qytetarët për menaxhimin e dobët të programit.

Qytetarët presin që ky program të ofrojë mundësi të barabarta për të gjithë nxënësit dhe të rrisë cilësinë e arsimit, por pa një menaxhim efikas dhe transparencë të plotë, ky premtim mund të mbetet i mangët.

Votuesit janë të shqetësuar për cilësinë e librave, shpërndarjen e vonuar dhe mungesën e transparencës në përdorimin e fondeve, duke ngritur pyetje rreth angazhimit të qeverisë për të realizuar këtë premtim.

6. Reagimi i Palëve të Interesuara dhe Shoqërisë Civile

Shoqëria civile dhe organizatat për arsimin kanë theksuar nevojën për përmirësimin e shpërndarjes së librave dhe kanë kërkuar që shpërndarja të jetë më efikase dhe të përqendrohet në nevojat specifike të çdo nxënësi.

Pjesa më e madhe e reagimeve ka qenë pozitive për mundësinë që nxënësit të përfitojnë libra falas, por ka pasur kërkesa për një sistem më të centralizuar dhe të mirëadministruar për shpërndarjen e librave dhe për një financim të mjaftueshëm për mbulimin e nevojave të të gjithë nxënësve.

Në përfundim, ky premtim ka pasur një ndikim të dukshëm në mundësitë arsimore për nxënësit e familjeve me mundësi të kufizuara, duke ndihmuar në uljen e pabarazive sociale. Megjithatë, ka sfida të mëdha që lidhen me buxhetin, transparencën, cilësinë e librave dhe shpërndarjen e barabartë, veçanërisht në zonat rurale.

Për të vlerësuar nëse ky premtim është përmbushur plotësisht, është e nevojshme një analizë e hollësishme e menaxhimit të fondit dhe përmirësimi i procesit të shpërndarjes, duke siguruar një menaxhim të qartë dhe të monitoruar.

Duke u bazuar në analizën e përmbushjes së premtimit për "Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar" deri në vitin 2025 dhe duke vlerësuar aspektet e ndryshme të programit, mund të ofrohet një vlerësim për përmbushjen e tij në përqindje, bazuar në elementët kyç që janë diskutuar.

Programi ka arritur një realizim të konsiderueshëm

Ky vlerësim është bërë duke marrë parasysh aspektet buxhetore, fiskale, cilësinë e zbatimit, transparencën financiare, ndikimin ekonomik dhe reagimin e palëve të interesuara.

Përmbushja e programit deri në vitin 2025 vlerësohet, si më poshtë:

1. Aspekti buxhetor dhe fiskal (Vlerësimi. 80%)

Alokimi i fondeve. Edhe pse ka pasur mungesa në alokimin e fondeve në disa periudha, është e qartë se qeveria ka alokuar gjithmonë fonde për librat falas, duke u përpjekur të sigurojë arsim të barabartë. Për këtë arsye, vlerësimi mund të ngrihet në **80%**.

Mungesa e transparencës financiare. Ndërsa mungesa e transparencës është një sfidë, përpjekjet për të alokuar fonde dhe për të mbështetur nxënësit janë evidente. Ky aspekt mund të vlerësohet me **70%**.

2. Përputhshmëria me objektivat Fiskalë (Vlerësimi. 85%)

Investimi në arsim. Ky program ka kontribuar në mbështetje për nxënësit e familjeve me të ardhura të ulëta dhe ka ndihmuar në arritjen e objektivave të arsimit gjithëpërfshirës. Megjithatë, vonesat dhe ngadalësimi i implementimit kanë ndikuar në rritjen e përputhshmërisë. Vlerësimi mund të jetë **85%**, duke u bazuar në investimet dhe përpjekjet për të mbështetur arsimin.

3. Ndikimi Ekonomik dhe Afati Kohor i Zbatimit (Vlerësimi. 70%)

Ndikimi ekonomik. Pavarësisht vonesave dhe vështirësive në shpërndarjen e librave, ndikimi ekonomik është ende pozitiv, veçanërisht për nxënësit nga familje të varfra. Pavarësisht kësaj, ndikimi mund të rritet në **70%**, duke marrë parasysh përpjekjet për të siguruar mundësi të barabarta.

Afati kohor i zbatimit. Vonesa e shpërndarjes dhe ngadalësimi i implementimit kanë qenë sfida, por në disa zona janë bërë përpjekje për të siguruar librat. Ky aspekt mund të vlerësohet me **65%**, duke pasur parasysh problemet në zonat më të izoluar.

4. Cilësia e zbatimit (Vlerësimi. 75%)

Shpërndarja e librave. Ndërsa shpërndarja e librave ka hasur sfida, sidomos në zonat rurale, disa shkolla kanë pasur akses të mirë dhe ka pasur përpjekje për të përmirësuar shpërndarjen. Ky aspekt mund të vlerësohet me **75%**.

Cilësia e librave. Ka pasur mundësi për të siguruar libra që përputhen me kërkesat e kurikulave, edhe pse ka pasur disa mangësi në cilësinë e materialeve, duke e ngritur vlerësimin në **70%**.

5. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit (Vlerësimi. 80%)

Përgjegjshmëria dhe transparenca. Pavarësisht shqetësimeve rreth transparencës, qeveria ka treguar angazhim për të mbështetur këtë program dhe ka komunikuar me qytetarët në lidhje me mundësitë e përfitimeve. Ky aspekt mund të rritet në **80%**, duke pasur parasysh përpjekjet për të krijuar një program gjithëpërfshirës.

6. Reagimi i Palëve të Interesuara dhe Shoqërisë Civile (Vlerësimi. 80%)

Kërkesa për përmirësime. Shoqëria civile dhe organizatat kanë kërkuar përmirësime, por gjithashtu kanë njohur përpjekjet e bëra nga qeveria për të siguruar një sistem më të mirë. Ky reagim pozitiv mund të vlerësohet me **80%**.

Vlerësim i përgjithshëm i Përmbushjes së Programit: 78%

1. Aspekti Buxhetor dhe Fiskal: 75%
2. Përputhshmëria me Objektivat Fiskalë: 85%
3. Ndikimi Ekonomik dhe Afati Kohor i Zbatimit: 70%
4. Cilësia e Zbatimit: 75%
5. Përgjegjshmëria dhe Kontrata me Votuesit: 80%
6. Reagimi i Palëve të Interesuara dhe Shoqërisë Civile: 80%

Përmbushja e programit për "Libra falas për nxënësit e arsimit parauniversitar" deri në vitin 2025, që vlerësohet me **78%**, tregon përpjekje të konsiderueshme dhe një ndikim pozitiv, megjithëse ka ende sfida dhe hapësira për përmirësim, veçanërisht në lidhje me shpërndarjen e librave, transparencën financiare dhe menaxhimin e burimeve.